

حماسهٔ بیوولف

و دیگر اشعار انگلیسی باستان

ترجمه به انگلیسی: کنستانس ب. هیات

ترجمهٔ عباس گودرزی

بنگاه ترجمه و نشر
کتاب پارسه

فهرست

۹	مقدمه مترجم انگلیسی .....
۱۳	مقدمه مترجم .....
۲۵	بخش اول: حماسه بیوولف .....
۲۷	پیدایش خاندان شیلدینگ .....
۲۹	سرود اول: تخریب هیرات .....
۳۲	بیوولف می آید .....
۴۰	آنفرت به جدال با بیوولف سخن می گوید .....
۴۴	پیکار با گرندل .....
۴۹	شادمانی در هیرات .....
۵۴	ضیافت هراسگار .....
۶۱	هجوم مادر گرندل .....
۶۶	نبردی در اعماق مرداب ها .....
۷۱	هیرات از جورر هید .....
۷۹	بازگشت بیوولف به وطن .....
۸۹	سرود دوم: بیوولف و ازدها .....

۸ ■ حماسه بیوولف

- ۸۹ ..... خزانه اژدها
- ۹۵ ..... بیوولف یک تنه به مصاف اژدها می‌رود
- ۱۰۱ ..... مرگ بیوولف
- ۱۰۶ ..... بشارات و اشارات
- ۱۱۳ ..... تشییع پیکر بیوولف
- ۱۱۷ ..... بخش دوم: دیگر اشعار
- ۱۱۹ ..... دنور
- ۱۲۳ ..... سرود کدمون
- ۱۲۵ ..... نبرد برانان برو
- ۱۲۵ ..... رویای چلیپا
- ۱۳۵ ..... سرگشته
- ۱۴۱ ..... نبرد مالدون
- ۱۵۱ ..... دریانورد
- ۱۵۷ ..... جودیت

مقدمه مترجم^۱

انگلستان عصر انگلو ساکسون‌ها

از سده اول تا پنجم میلادی، جزیره انگلستان یکی از مستعمرات تحت حاکمیت امپراطوری روم بود و در به پیروی از ساکنان سلت آبانس، بریتون‌ها^۲، بود که نام بریتانیا را برگرفت. بریتون‌ها به زودی خود را با تمدن رومیان سازگار کردند. تمدنی که از شکوه آن در آن زمان تنها ویرانه‌هایی چنان سترگ برجای مانده بود که وجود آن‌ها زبان سراینده شعر سرگشته^۳ را به تمجید می‌گشاید که «آثار دیوهای از گذشته‌اند». عقب‌نشینی سپاهیان روم از این سرزمین در قرن پنجم میلادی و به‌عنوان بخشی از تلاش بیهوده آنان برای حفظ خود

---

۱. این مقدمه ترجمه و تلخیص همراه با نکاتی اضافه از بخش مربوط به عصر و ادبیات انگلیسی باستان و میانه از کتاب جنگ ادبی نورتن به شرح زیر است:

Abrams, M H. et al. *The Norton Anthology of English Literature* (7th ed.).

New York: W. W. Norton and Company, 2001.

2. Celt

3. Britons

4. *The Wanderer*

روم از تهدید مهاجمان ژرمن، اتفاق افتاد. بازگشت سربازان رومی، انگلستان را در معرض تهدید مهاجمان دریانورد ژرمن قرار داد. این مهاجمان غارتگر از سه قبیله اصلی متشکل بودند به نام‌های: آنگل‌ها، ساکسون‌ها و جوت‌ها.^۱ نام انگلستان از آنگل مشتق شده در حالی که مناطقی مانند اسکس، ساسکس و وسکس^۲ محل سکونت ساکسون‌های شرقی، جنوبی و غربی بوده‌اند.

مسیرهای هجوم و سکونت قبایل ژرمن در جزیره انگلیس

اشغال انگلیس توسط انگلوساکسون‌ها به صورت دفعی نبود و طی چند دهه مبارزه و درگیری با بریتون‌های بومی و شکست مقاومت آن‌ها اتفاق افتاد. بریتون‌ها پیش از تسخیر کشورشان از سوی انگلوساکسون‌ها، و در پی تغییر مذهب امپراتور کنستانتین^۳، به همراه سایر قبایل تحت زعامت رومیان به دین مسیحیت گرویده بودند؛ ولی بعد از ۱۵۰ سال از ورود انگلوساکسون‌ها، مسیحیت تنها در مناطق دورافتاده تری باقی مانده بود که تا آن زمان از نفوذ مهاجمان کافرکیش همچنان در امان مانده بودند. عاقبت در سال ۵۹۷ بود که پاپ گرگوری^۴ - و پس از او سنت آگوستین^۵ اهل کانتربری - راهبی را برای تبلیغ آیین مسیح به سوی شاه اتلبرت^۶ در کنت فرستاد که در آن زمان یکی از مقتدرترین دُول خودمختاری بود که جزیره انگلستان بین آن‌ها تقسیم شده بود. تقریباً معاصر همین سال‌ها بود که شمار زیادی از مبلغان از سوی ایرلند به ترویج مسیحیت در مناطق شمالی پرداختند و این گونه بود که طی ۷۵ سال، مسیحیت بار دیگر به دین غالب در مستعمره انگلستان تبدیل شد.

تا قبل از تشرّف انگلوساکسون‌ها به آیین مسیحیت، ایشان هیچ اثر مکتوبی تولید نکرده بودند و تأثیر مستقیم این آیین در تهیه و تولید آثار مکتوب، ادبی

1. Angles, Saxons, and Jutes

2. Essex, Sussex and Wessex

3. Constantine

4. Gregory

5. Saint Augustine

6. King Ethelbert

و غیر آن، به زبان انگلیسی باستان (آنگلساکسونی) را می‌توان از آن‌جایی پی‌برد که نخستین اثر مکتوب تولید شده در این دوره، یک منشور حقوقی است که توسط **اتلبرت**، اولین شاه انگلیسی مؤمن به مسیحیت، تهیه و نشر یافته است. در طی قرون پس از گرویدن به دین مسیح بود که آنگلساکسون‌ها توانستند افراد باسواد و فرهیخته‌ای به وجود آورند که البته همه از اصحاب بلندپایه کلیسا بودند و توان و سواد خود را تنها برای بیان رسالت و آموزه‌های دینی به کار می‌بردند. یکی از برجسته‌ترین این افراد **بید**^۱ است که اثر او تاریخ مذهبی مردم انگلستان^۲ که به زبان لاتین نوشته شده از معتبرترین منابع آگاهی ما از اوضاع فرهنگی اجتماعی آن روزگار است.

سرانجام در قرن نهم میلادی، قبایل آنگلساکسون این بار خود مورد حمله مهاجمانی ژرمن از دانمارک قرار گرفتند. این تازه رسیده‌ها با قایق‌های بلند خود سواحل جزیره انگلستان را عرصه هجوم قرار داده و از جمله صومعه **بید مقدس** را ویران کردند. دانمارکیان شمال شبه جزیره را اشغال کرده و همچنان تهدیدی برای دیگر مناطق بودند تا در نهایت توسط **آلفرد**، که از سال ۸۷۱ تا ۸۹۹ شاه مقتدر ساکسون‌های غربی بود و توانست برای مدتی تمام قبایل جنوب را علیه **وایکینگ‌ها** متحد کند، متوقف شدند. این شاه دلیر از طرفی خود حامی ادبیات و هنر بود و نقش بسیار مهمی در تهیه و تکثیر آثار ادبی و غیر آن ایفا کرد. از این روست که تمام شعر به‌جا مانده از دوران انگلیسی باستان در مجموعه **نسخی باقی مانده** که به گویش ساکسون‌های غربی تحت حاکمیت **آلفرد** و پس از آن تهیه شده‌اند.

شعر دوران انگلیسی باستان

فاتحان آنگلساکسون جزیره انگلستان به همراه خود سنت شعر شفاهی را

---

1. Bede

2. *The Ecclesiastical History of English People*

نیز به این کشور آوردند. از آنجا که آنها تولید آثار مکتوب را پس از تشرّف به آیین مسیحیت فراگرفتند، تنها از روی شواهد کلی می توان تصویری از مختصات شعر و ادبشان به دست آورد. به جز ابیاتی پراکنده روی اشیاء دست ساخته به جامانده از آن دوران، متون مکتوبی که حاوی نخستین اشعار مربوط به دوران انگلیسی باستان هستند تنها در نُسخی یافت می شوند که در کلیساها و دیگر مراکز مذهبی آن روز تهیه و تصنیف شده اند؛ و این فرایند نیز از قرن هفتم شروع شده است. سوادآموزی فقط به اصحاب و خادمان کلیسا محدود می شد و به همین دلیل است که بخش عمده شعر و ادبیات انگلیسی باستان به مضامین دینی می پردازد و از منابع لاتین سرچشمه می گیرد. از سوی دیگر، تهیه متون مکتوب به صورت دستی و خطی کاری پرزحمت و وقت گیر بود، زیرا تولید نُسخ باید کلمه به کلمه و روی پوست حیوانات بومی انجام می شد چراکه استفاده از کاغذ تا قرن دوازدهم میلادی رواج نداشته است. در چنین شرایط نامساعدی طبیعی است که آثار مکتوب انگشت شماری تولید شود که مستقیماً متأثر از کلیسا و آموزه های آن نباشد؛ بنابراین بخش عمده شعر این دوره تنها در قالب چهار مجموعه نسخ خطی برجای مانده است.

به لحاظ ماهوی، شعر این دوره، از سویی، نشان می دهد که ارزش های قومی قبیله ای و سُنن اشرافی قبایل ژرمن که آنگلو ساکسون ها به آن تعلق دارند، در دوره رواج مسیحیت نیز همچنان الهام بخش شاعران و سرایندگان هم از اهل کلیسا هم از اعمام غیر مذهبی بوده است. تا آنجا که از همین حجم اندک به جامانده از اشعار حماسی^۱ آن روزگار به دست می آید، آن دوره تیره از محدودیت های کلیسا همچنان مجال بروز بسیاری از ارزش های حماسی است که قرن ها پیش هومر^۲ دستمایه آثار حماسی خویش قرار داده بود. از جمله آن ارزش های رنگ باخته یکی این بود که یک قوم یا ملت (معادل کشور امروزی) متشکل از گروه ها یا طوایفی می شد که بیشتر به واسطه

1. Heroic

2. Homer